

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.015.06.2015

P/15/080

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie
ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków
T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44
lkr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/080 – System szczepień ochronnych dzieci ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Zbigniew Stachowicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 97819 z 11 września 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Samodzielny Publiczny Gminny Zespół Opieki Zdrowotnej w Bochni ² - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Proszówkach ³ , 32-700 Bochnia, ul. Kazimierza Wielkiego 26
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ryszard Najbarowski, pełniący obowiązki Dyrektora SP ZOZ (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Ośrodek Zdrowia na ogół prawidłowo i skutecznie wykonywał zadania związane z realizacją obowiązkowych szczepień ochronnych⁴. Na 534 dzieci objętych opieką niezaszczepionych pozostawało 27, w tym 8 zostało odroczone z powodów zdrowotnych⁵. Pozostałe 19 osób (3,6% populacji) to świadczeniobiorcy uchylający się od szczepień obowiązkowych. Świadczy to o wysokim stopniu tzw. *wyszczepialności*⁶ wśród osób, u których nie stwierdzono przeciwskażeń do wykonywania szczepień, kształtującym się na poziomie 96,4%.

NIK ocenia, że w Ośrodku zapewnione zostały warunki niezbędne do prawidłowej i bezpiecznej realizacji szczepień ochronnych. Ośrodek posiadał wyposażone adekwatnie do potrzeb pomieszczenie przeznaczone do wykonywania szczepień, a preparaty szczepionkowe przechowywane były w odpowiedniej temperaturze, którą sprawdzano dwa razy dziennie.

W Ośrodku stosowano standardy bezpieczeństwa w zakresie szczepień ochronnych, a wykonanie szczepienia ochronnego każdorazowo poprzedzane było lekarskim badaniem kwalifikacyjnym. Nadzór nad terminowym wykonywaniem szczepień ochronnych prowadzony był rzetelnie przez lekarza pediatrę i personel pielęgniarski posiadający wymagane wykształcenie i kwalifikacje.

¹ Kontrola objęła lata 2011-2015; czynności kontrolne zakończyły się 9 października 2015 r.

² Dalej: SP ZOZ.

³ Dalej: WOZ lub Ośrodek.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W przedmiotowym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

⁵ W odniesieniu do 100% posiadanych przez WOZ kart uodpornienia na dzień przeprowadzenia ich analizy, tj. na 15 września 2015 r.

⁶ Nazewnictwo Głównego Inspektora Sanitarnego, patrz: Stan sanitarny kraju w roku 2014, http://www.gis.gov.pl/ckfinder/userfiles/files/BIP/Stan_sanitarny_kraju_za_rok_2014_web.pdf

Stwierdzona nieprawidłowość polegała na nieprzekazywaniu Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Bochni w kwartalnych sprawozdaniach z realizacji szczepień ochronnych, informacji o liczbie osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych oraz imiennego wykazu tych osób.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Stosowanie standardów bezpieczeństwa w zakresie szczepień ochronnych

Opis stanu faktycznego

W SP ZOZ obowiązywały zasady prawidłowego nadzoru nad preparatami szczepionkowymi określone w procedurze dotyczącej warunków transportu i ich przechowywania preparatów szczepionkowych, której celem było zapewnienie bezpieczeństwa tych preparatów. SP ZOZ nie wprowadził odrębnych procedur dotyczących wykonywania szczepień ochronnych (w tym badań kwalifikacyjnych). W tym zakresie obowiązywały procedury ogólne, m.in.:

- procedura postępowania po ekspozycji na krew i inny potencjalnie infekcyjny materiał;
- procedura dezynfekcji powierzchni skażonych materiałem organicznym;
- procedura postępowania w przypadku zranienia ostrym narzędziem medycznym lub zakłucia;
- procedura higienicznej dezynfekcji rąk;
- procedura mycia i dezynfekcji lodówek;
- postępowanie w przypadku: awarii lodówki, powiadomienia SMS o nieprawidłowej temperaturze w lodówce lub braku zasilania.

(dowód: akta kontroli str. 4-24)

Stosownie do komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2015⁷ wszystkie szczepienia ochronne poprzedzane były lekarskimi badaniami kwalifikacyjnymi, przeprowadzanymi przez lekarzy zatrudnionych w WOZ. Odstęp między dwiema różnymi szczepionkami zawierającymi żywe drobnoustroje nie były krótsze niż cztery tygodnie, a odstępy między kolejnymi dawkami tej samej szczepionki były zgodne ze wskazaniami producenta.

(dowód: akta kontroli str. 25-185)

Dzieci rozpoczynające naukę w szkole były szczepione w ciągu całego roku kalendarzowego bez względu na porę roku. Spośród 222 dzieci objętych obowiązkiem szkolnym, w porze jesiennej (wrzesień-grudzień) zaszczepionych zostało 79, tj. 35,6%.

Zgodnie z obowiązującymi w okresie objętym kontrolą komunikatami GIS w sprawie Programu Szczepień Ochronnych⁸ dzieci rozpoczynające naukę w szkole powinny być szczepione na jesieni, gdyż:

- szczepienia takie chronią dzieci przed zakażeniami w środowisku szkolnym,
- jesienią większość dzieci urodzonych w danym roku osiąga wiek wskazany w programie szczepień ochronnych,
- szczepienia powinno się przeprowadzić przed sezonowym wzrostem zachorowań (styczeń - maj następnego roku kalendarzowego).

(dowód: akta kontroli str. 25-185)

⁷ Dz. Urz. MZ z 2015 r., poz. 14, dalej: komunikat GIS w sprawie programu szczepień ochronnych.

⁸ Komunikaty z dnia: 28 października 2010 r. (Dz. Urz. MZ Nr 12, poz. 70), 17 października 2011 r. (Dz. Urz. MZ Nr 8, poz. 70), 26 października 2011 r. (Dz. Urz. MZ Nr 8, poz. 71), 29 października 2012 r. (Dz. Urz. MZ z 2012, poz. 78), 31 października 2013 r. (Dz. Urz. MZ z 2013, poz. 43), 30 października 2014 r. (Dz. Urz. MZ z 2014, poz. 72) i 13 marca 2015 r. (Dz. Urz. MZ z 2015, poz. 14).

Kierownik WOZ wyjaśniła, że w Przychodni podejmowano wszelkie działania, by obowiązkowe szczepienia dzieci wykonywać zgodnie z kalendarzem szczepień, który szczegółowo określa, w jakich okresach życia dziecko podlega obowiązkowemu szczepieniu. Terminy szczepień określone w kalendarzu szczepień nie zawsze są zbieżne z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego by dzieci rozpoczynające naukę w szkole szczepić w porze jesiennej. O prowadzonych szczepieniach w innych porach roku aniżeli jesienne decydowała także zwiększona w jesieni zachorowalność i absencja szkolna, dlatego też przyjęto zasadę by dzieci szczepić w najwcześniejszych możliwych terminach.

(dowód: akta kontroli str. 186, 188)

2. Realizacja zadań związanych z obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi

Opis stanu faktycznego

2.1. Realizacja obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci

Według stanu na 15 września 2015 r. opieką lekarską WOZ objętych było 534 świadczeniobiorców podlegających obowiązkowi szczepień ochronnych, z czego 507 zaszczepiono na wszystkie (wymagane) obowiązkowe szczepienia. Wśród 27 osób, u których nie wykonano części, tj. łącznie 35 szczepień ochronnych, 10 osób nie miało wykonanych obowiązkowych szczepień przypadających w 19 roku życia⁹, pięć osób przypadających w 14 roku życia, a po dwie osoby przypadających w szóstym i 10 roku życia. Pozostałych osiem osób nie zaszczepiono w zalecanych terminach ze względu na ich odroczenia spowodowane nieodpowiednim stanem zdrowia, brakiem odpowiednich szczepionek lub ze względu na opóźnienie poprzednich szczepień.

W kontrolowanym okresie nie odnotowano przypadku odmowy wykonania szczepień ochronnych.

(dowód: akta kontroli str. 25-185, 188-192)

Ewidencjonowanie zawiadomień oraz terminów zgłaszania się świadczeniobiorców na obowiązkowe szczepienia ochronne prowadzone było w kartach uodpornienia, w których stosownie do § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych¹⁰; od dnia urodzenia dzieci, odnotowywano m.in. daty i godziny wykonania szczepień obowiązkowych i zalecanych oraz daty powiadomienia prawnych opiekunów świadczeniobiorców o terminach kolejnych szczepień. Karty uodpornienia przechowywano w punkcie szczepień, a zastosowany sposób ich segregacji (wg kolejnych lat urodzenia świadczeniobiorców), zapewniał, stosownie do postanowień § 11 ust. 1 ww. rozporządzenia, możliwość wyszukiwania osób podlegających obowiązkowym szczepieniom.

(dowód: akta kontroli str. 196)

W okresie objętym kontrolą (do 15 września 2015 r.) niezrealizowanych zostało łącznie 35 szczepień ochronnych w tym: trzy przypadające w 3-4 miesiącu życia¹¹, cztery przypadające w 16-18 miesiącu¹² życia, sześć w 6 roku życia¹³, pięć w 10 roku życia, siedem w 14 roku życia i dziesięć w 19 roku życia.

Spośród ww. szczepień, 8 tj. 21% niezrealizowanych zostało w związku z dokonanymi przesunięciami terminów ich wykonania. W całym kontrolowanym okresie stwierdzono dwa przypadki zwolnienia¹⁴ oraz dwa przypadki bezterminowego odroczenia¹⁵ obowiązku

⁹ Szczepienia przypominające przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi.

¹⁰ Dz. U. Nr 182, poz. 1086 ze zm.

¹¹ Po 1 szczepieniu przeciwko: DTP, Polio – i Hib,

¹² Po 1 szczepieniu przeciwko DTP i Polio oraz 2 szczepienia przeciwko Hib.

¹³ Po 3 szczepienia DTPa i Polio 1 dawka przypominająca

¹⁴ SK – rok urodzenia 2003 zwolnienie od 2011 r.; SM rok urodzenia 2010 zwolnienie od 2012 r.

¹⁵ BP rok urodzenia 2001 odroczenie od 07.11.2014 r.; WP rok urodzenia 2001 r. odroczenie od 18.06.2006 r.

szczepień ochronnych, zalecone przez lekarzy specjalistów w związku ze zdiagnozowaną przewlekłą chorobą dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 188, 191-192)

Uzasadnienia niewykonywania szczepień, w kartach uodpornienia i dokumentacji medycznej, nie znalazły 24 szczepienia u 19 świadczeniobiorców, w tym: trzy szczepienia przypadające w 16-18 miesiącu życia¹⁶, cztery przypadające w 6 roku życia¹⁷, dwa przypadające dziesiątym roku życia¹⁸, pięć przypadających w 14 roku życia¹⁹ i dziesięć przypadających w 19 roku życia²⁰.

W związku z przypadającymi terminami ww. szczepień WOZ przesłał do 17 świadczeniobiorców od jednego do trzech wezwań. Wezwań takich nie przesłano do dwóch świadczeniobiorców²¹, dla których termin obowiązkowych szczepień przypadał w 19 roku życia.

(dowód: akta kontroli str. 25-185)

Kierownik WOZ wyjaśniła, że w Ośrodku przyjęto zasadę by zobowiązanych do szczepień powiadamiać telefonicznie, a w kartach uodpornienia dwóch świadczeniobiorców, dla których termin obowiązkowych szczepień przypadał w 19 roku życia, ze względu na przeoczenie nie odnotowano tego faktu.

W przypadku stwierdzenia niewykonania któregośkolwiek obowiązkowego szczepienia Ośrodek, każdorazowo usiłował się skontaktować z opiekunami dzieci lub w bezpośrednio z osobami zobowiązanymi do poddania się szczepieniom (w przypadku osób pełnoletnich). Nie zawsze można było taki kontakt uzyskać ze względu na zmianę miejsca zamieszkania ww. osób, które nie podały nowego adresu zamieszkania bądź ośrodka zdrowia, do którego należałoby przesłać kartę uodpornienia. W niektórych przypadkach rodzice nie reagowali na wezwania Ośrodka.

(dowód: akta kontroli str. 278-279)

W latach 2011–2015 (do 15 września) u objętej opieką populacji dzieci, zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych, w Ośrodku wykonano łącznie 1 775 szczepień, spośród których 1 552, tj. 87,4% wykonanych zostało w terminie określonym w kalendarzu szczepień, a 223, tj. 12,6% po zalecanym terminie. Mimo upływu terminu określonego w kalendarzu szczepień nie wykonano 35 szczepień.

W okresie objętym kontrolą wykonano:

- 288, tj. 100% szczepień przypadających w drugim miesiącu życia, z czego 281, tj. 97,6% wykonanych zostało w terminie określonym w kalendarzu szczepień ochronnych, a pozostałe siedem szczepień, tj. 2,4% jeden miesiąc po tym terminie.
- 294, tj. 99,0% obowiązkowych szczepień ochronnych przypadających w 3-4 miesiącu życia, czego 257, tj. 90,8% wykonanych zostało w zalecanym terminie, a 27, tj. 9,2% szczepień wykonano od 1 do 5 miesięcy po tym terminie. Nie wykonano trzech szczepień (jednego dziecka)²², pomimo że zgodnie z kalendarzem szczepień termin ich wykonania upłynął w lipcu 2015 r.
- 282, tj. 100% obowiązkowych szczepień przypadających w 5-6 miesiącu życia, z czego 228, tj. 80,9% wykonanych zostało w terminie określonym w kalendarzu szczepień, a 54, tj. 19,10% od 1 do 5 miesięcy po zalecanym terminie.

---

¹⁶ DTP, Hib, Polio.

¹⁷ Po dwa DTPa i Polio 1 dawka przypominająca.

¹⁸ Odra, Świnka, Różyczka – 2 dawka przypominająca.

¹⁹ DTPa.

²⁰ DTPa.

²¹ D. E. ur. w 1993 r.; Ś.A. ur. w 1995 r.

²² C.M. ur. w 2015 r.

- 93, tj. 100% obowiązkowych szczepień przypadających w 7 miesiącu życia, z czego 69 szczepień, tj. 74,2% wykonanych zostało w zalecanym terminie, 24, tj. 25,8% wykonano od 1 do 7 miesięcy po tym terminie.
- 83, tj. 100% obowiązkowych szczepień przypadających na 13-14 miesiąc życia, z czego 69, tj. 83,1% wykonano w terminie określonym w kalendarzu szczepień, a pozostałe 14, tj. 16,9% od 1 do 6 miesięcy po tym terminie.
- 224, tj. 98,2% obowiązkowych szczepień przypadających w 16-18 miesiącu życia, z czego 132, tj. 59,9% wykonano w określonym w kalendarzu szczepień terminie, a pozostałe 92, tj. 41,1% od 1 do 18 miesięcy po tym terminie. Trzy szczepienia nie zostały wykonane po zwolnieniu świadczeniobiorcy z tego obowiązku ze względu na prowadzone leczenie, a niewykonanie jednego szczepienia²³, przypadającego na 2012 r. nie znalazło uzasadnienia w dokumentacji medycznej.
- 176, tj. 99,7% obowiązkowych szczepień przypadających w 6 roku życia z czego 174, tj. 98,9% wykonano w terminie określonym w kalendarzu szczepień, a dwa osiem miesięcy po terminie. Do czasu kontroli nie wykonano 6 szczepień, spośród których dwa zostały przesunięte ze względu na brak szczepionki Tripacel i Imovax Polio. Niewykonanie pozostałych czterech szczepień²⁴, których termin upłynął w 2014 r. nie znalazło uzasadnienia w dokumentacji medycznej.
- 110, tj. 95,7% obowiązkowych szczepień przypadających w 10 roku życia, z czego 107, tj. 97,3% wykonano w zalecanym terminie, a trzy od 1 do 16 miesięcy po tym terminie. Nie wykonano pięciu szczepień, spośród których trzy zostało bezterminowo odroczone przez lekarzy specjalistów. Niewykonanie pozostałych dwóch szczepień²⁵, spośród których jedno powinno być wykonane w 2012 r. i w 2013 r. nie znalazło uzasadnienia w dokumentacji medycznej.
- 126, tj. 94,7% obowiązkowych szczepień przypadających w 14 roku życia wykonano w obowiązującym terminie. Spośród niewykonanych siedmiu szczepień dwa zostały bezterminowo odroczone przez lekarzy specjalistów, a niewykonanie pozostałych pięciu szczepień, spośród których termin wykonania jednego²⁶ upłynął w 2014 r., dwóch²⁷ w 2013 r., i dwóch²⁸ w 2011 r. nie znalazło uzasadnienia w dokumentacji medycznej.
- 99, tj. 90,8% obowiązkowych szczepień przypadających w 19 roku życia wykonanych zostało w terminie określonym w kalendarzu szczepień. Do czasu kontroli nie wykonano 10 szczepień w tym: po trzy²⁹ przypadające na 2011 r. i 2014 r. oraz po dwa³⁰ przypadające na 2012 r. i 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 25-185)

Kierownik WOZ wyjaśniła, że niektórych ze szczepień nie udało się zrealizować w obowiązujących terminach m.in. ze względu na: występujące okresowo braki szczepionek finansowanych przez Ministerstwo Zdrowia, zachorowalność dzieci lub ich kontakt z osobami chorymi oraz ze względu na opóźnienie poprzednich szczepień, co w konsekwencji skutkowało przesunięciem następnych terminów szczepień. Na przesunięcia terminów szczepień wpływało także niepunktualne zgłaszanie się rodziców z dziećmi pomimo wcześniejszych powiadomień ich o zbliżających się terminach obowiązkowych szczepień.

(dowód: akta kontroli str. 188)

²³ P. Z. ur. w 2010 r. (HIB-4dawka)

²⁴ Ś.R. ur. w 2009 r.; Z. J. ur. 18 sierpnia 2009 r.

²⁵ K. K. ur. w 2003 r.; T. A. ur. 23 listopada 2003 r.

²⁶ K. D. ur. w 2001 r.

²⁷ N. O. ur. w r. i L. N. ur. w 2000 r.

²⁸ C. D. ur. w 1998 r. i G. K. ur. w 1998 r.

²⁹ D. E. ur. w 1993 r.; L. K. ur. w 1993 r.; P.M. ur. w 1993 r.; R. D. ur. w 1996 r.; S. G. ur. w 1996 r.; K. M. ur. w 1996 r.

³⁰ S. P. ur. w 1994 r.; S.M. ur. w 1994 r.; P.P. ur. w 1995 r.; Ś.A. ur. w 1995 r.

W kontrolowanym okresie WOZ nie wykonywał szczepień ochronnych u świadczeniobiorców, nad którymi nie sprawował opieki profilaktycznej.

(dowód: akta kontroli str. 192)

Nadzór nad terminowym wykonywaniem szczepień ochronnych sprawowany był przez lekarza pediatrę, do obowiązków którego należało m.in. planowanie i realizacja opieki lekarskiej nad świadczeniobiorcą w zakresie udzielanych mu świadczeń opieki zdrowotnej oraz koordynacja udzielania świadczeń w zakresie pediatrii. Do obowiązków personelu pielęgniarskiego WOZ należało natomiast monitorowanie i organizacja, we współpracy z lekarzem, szczepień ochronnych zgodnie z aktualnym programem szczepień obowiązkowych oraz prowadzenie dokumentacji zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i zasadami. W okresie objętym kontrolą nie odnotowano przypadków wystąpienia niepożądanych odczynów poszczepiennych u dzieci szczepionych w WOZ.

(dowód: akta kontroli str. 199-209)

Dokumentacja medyczna nie zawierała informacji o sposobie dokonywania przez lekarza WOZ ocen realizacji szczepień ochronnych zgodnie z kalendarzem szczepień w: dziewiątym, a następnie w 12 miesiącu życia dziecka, drugim roku oraz w czasie rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego.

(dowód: akta kontroli str. 26-235, 238, 371-372)

Kierownik WOZ wyjaśniła, że nadzór nad kartami uodpornienia pełnią pielęgniarki zatrudnione w WOZ. Osoby odpowiedzialne za prowadzenie kart uodpornienia przy udziale lekarza pediatry, sukcesywnie w odstępach dwutygodniowych prowadziły analizy tych dokumentów, oraz przeprowadzały ocenę realizacji i zgodności szczepień z kalendarzem szczepień. Prowadzonych analiz nie dokumentowano gdyż wszelkie wątpliwości wyjaśniane były na bieżąco z prawnymi opiekunami dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 280-281)

WOZ posiadał pełną informację na temat wykonanych wcześniej szczepień ochronnych i przeciwwskazań do wykonywania obowiązkowego szczepienia ochronnego (o odczynach poszczepiennych, alergiach itp.). Wszystkie dane w tym zakresie odnotowywane były w kartach uodpornienia sporządzonych w WOZ lub w innych ośrodkach zdrowia, w których dziecko było poprzednio szczepione.

Otrzymane karty szczepień ewidencjonowano w rejestrach, w których odnotowywano: imię i nazwisko oraz datę urodzenia świadczeniobiorcy, datę otrzymania karty uodpornienia oraz podpis osoby przyjmującej kartę. W okresie objętym kontrolą WOZ otrzymał 161 kart uodpornienia z innych ośrodków zdrowia. Karty te zawierały wszystkie wymagane dane w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych oraz innych wykonanych szczepieniach zalecanych. Na żadnej z tych kart nie zapisano przeciwwskazań do przeprowadzenia szczepień. Zgodnie z kartami, w okresie kontroli nie stwierdzono wystąpienia niepożądanego odczynu poszczepiennego.

W przypadku zmiany podmiotu leczniczego WOZ przysyłał karty uodpornienia do nowych podmiotów leczniczych, a fakt przesłania tych kart odnotowywany był w rejestrze wydanych kart.

(dowód: akta kontroli str. 197-198, 210)

Ustalone
nieprawidłowości

W kwartalnych sprawozdaniach z realizacji szczepień ochronnych nie podawano liczby osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych oraz nie dołączano imiennego wykazu tych osób³¹.

---

³¹ § 13 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych.

(dowód: akta kontroli str. 211-238)

Kierownik WOZ wyjaśniła, że w kwartalnych sprawozdaniach nie podawano informacji o osobach uchylających się od obowiązku poddania się szczepieniom ochronnym, gdyż Ośrodek Zdrowia w Proszówkach funkcjonuje w małej miejscowości, z której wszyscy mieszkańcy są osobiście znani personelowi Ośrodka. Dla personelu Ośrodka dobra współpraca z mieszkańcami jest sprawą nadrzędną w związku z czym by nie burzyć poprawnych relacji każdorazowo po stwierdzeniu zaległości w realizowaniu szczepień Ośrodek podejmował wszelkie starania by skłonić rodziców do stawienia się z dzieckiem do wykonania szczepienia. Mimo kolejnych obietnic ze strony opiekunów dzieci nie zostały jednak przeprowadzone do Ośrodka. Licząc na to, że w końcu Ośrodkowi uda się nakłonić świadczeniobiorców do poddania się szczepieniom nie powiadamiano Sanepidu o osobach uchylających się od tego obowiązku.

(dowód: akta kontroli str. 278-279)

Stosownie do art. 17 ust. 8 pkt 2 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi³², osoby przeprowadzające szczepienia ochronne sporządzają sprawozdania z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych oraz sprawozdania ze stanu zaszczepienia osób objętych profilaktyczną opieką zdrowotną, które przekazują państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu. W dziale drugim kwartalnego sprawozdania z realizacji szczepień ochronnych należy podać liczbę osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, a do sprawozdania załączyć imienny wykaz tych osób. Na konieczność przekazywania tych informacji zwrócił również uwagę Główny Inspektor Sanitarny w stanowisku z czerwca 2014 r., dotyczącym kryterium uznawania osób zobowiązanych do wykonywania obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym za osoby uchylające się od jego wykonania³³.

2.2. Szczepionki wykorzystane do realizacji obowiązku szczepień ochronnych

W latach 2011-2015 (do 15 września) WOZ wykonał 1 775 szczepień ochronnych przy użyciu 913 (51,4%) szczepionek zakupionych przez Ministerstwo Zdrowia i 862 (48,5%) szczepionek zakupionych przez prawnych opiekunów dzieci.

Opiekunowie najczęściej dokonywali zakupu preparatów do szczepień wykonywanych do 2 roku życia. Do wykonania w tym okresie łącznie 1 264 szczepień opiekunowie zakupili 862 szczepionki tj. 82,8%.

Do najczęściej kupowanych przez opiekunów preparatów należały szczepionki przeciwko:

- *poliomyelitis* - do wykonania 267 szczepień zakupiono 229 szczepionek, tj. 85,8%,
- błonica, tężec, krztusiec - do wykonania 363 szczepień zakupionych zostało 315 szczepionek, tj. 86,8%,
- *hemophilus influenzae* – do wykonania 362 szczepień zakupionych zostało 315 szczepionek, tj. 87,0%,

Kierownik WOZ wyjaśniła, że rezygnacja przez rodziców ze szczepionek zakupywanych przez Ministerstwo Zdrowia na rzecz innych szczepionek podyktowana była w głównej mierze dbałością rodziców o zdrowie dzieci oraz ich komfort psychiczny, gdyż stosowanie szczepionek skojarzonych jest znacznie bezpieczniejsze od stosowania szczepionek pełnokomórkowych. Szczepienie szczepionkami skojarzonymi pozwala na ograniczenie liczby jednorazowych iniekcji z trzech do jednej oraz zmniejsza ryzyko alergizacji ze względu na zastosowanie jednego rozpuszczalnika zamiast trzech.

³² Dz. U. z 2013 r., poz. 947 ze zm.

³³ <http://www.gis.gov.pl/ckfinder/userfiles/files/EP/szczepienia/kryterium%20uznawania%20os%C3%B3b%20zobowi%C4%85zanych%20do%20wykonania%20obowi%C4%85zku.pdf>.

(dowód: akta kontroli str. 187)

2.3. Realizacja zalecanych szczepień ochronnych

W kontrolowanym okresie WOZ wykonał szczepienia zalecane łącznie u 26 osób, w tym: jedno szczepienie przeciwko WZW typu A, jedno szczepienie przeciwko ospie wietrznej, jedno szczepienie przeciwko grypie, 3 szczepienia przeciwko zakażeniu *neisseria meningitidis*, 13 szczepień przeciwko zakażeniu *streptococcus pneumoniae* oraz 7 szczepień przeciwko biegunce rotawirusowej.

(dowód: akta kontroli str. 189-190)

W latach 2011-2015 WOZ nie uczestniczył w programach szczepień ochronnych przeciwko pneumokokom i meningokokom.

(dowód: akta kontroli str. 282-288)

2.4. Prowadzenie badań kwalifikacyjnych

Wykonanie wszystkich szczepień ochronnych (obowiązkowych i zalecanych) poprzedzane było przeprowadzeniem lekarskich badań kwalifikacyjnych, a szczepienia wykonywane były bezpośrednio po badaniu kwalifikacyjnym.

W karcie zdrowia dziecka zapisywano datę wykonania badania kwalifikacyjnego i nazwę zaordynowanej szczepionki.

(dowód: akta kontroli str. 25-105)

Kierownik WOZ wyjaśniła, że zakres lekarskich badań kwalifikacyjnych przed szczepieniem dzieci obejmował: ogólne badania pediatryczne oraz pomiar temperatury ciała. Ponadto lekarz przeprowadzał szczegółowy wywiad o samopoczuciu dziecka, jego ewentualnych kontaktach z osobami chorymi na choroby zakaźne lub przebytych przez dziecko chorobach w okresie przed szczepieniem, przeprowadzano także wywiad rodzinny.

(dowód: akta kontroli str. 186, 187-188)

2.5. Wyposażenie gabinetu i kwalifikacje personelu

Szczepienia ochronne w WOZ przeprowadzały dwie pielęgniarki środowiskowo-rodzinne posiadające kwalifikacje niezbędne do przeprowadzania szczepień ochronnych.

(dowód: akta kontroli str. 239-241)

W WOZ znajdowało się prawidłowo wyposażone pomieszczenie przeznaczone do wykonywania szczepień - tzw. Punkt szczepień, dostępny dla świadczeniobiorców trzy razy w tygodniu (we wtorki od godz. 11³⁰ do 12³⁰, czwartki od 16⁰⁰ do 17⁰⁰ i piątki od 12⁰⁰ do 13⁰⁰). Punkt szczepień znajdował się w wydzielonym pomieszczeniu posiadającym funkcjonalne połączenie z gabinetem pediatrycznym. Stosownie do wymogów wskazanych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej³⁴, punkt szczepień wyposażony został m.in. w: zestaw przeciwwstrząsowy, rurki ustno-gardłowe, igły, wenflony, płyny infuzyjne i środki opatrunkowe (bandaże, gazy i gaziki) oraz aparat do pomiaru ciśnienia krwi z kompletem mankietów dla dzieci i dorosłych oraz stetoskop. W pomieszczeniu tym znajdował się także stolik z leżanką dla niemowląt.

Szczepionki przechowywane były w lodówce przeznaczonej wyłącznie do tego celu. Wszystkie szczepionki były w nieuszkodzonych ampulkach i miały aktualną datę ważności.

Temperatury panujące wewnątrz lodówki monitorowane były codziennie w godzinach porannych i popołudniowych. Lodówka wyposażona była także w elektroniczny system powiadamiania o zakłóceniach w pracy urządzenia chłodniczego. W przypadku powstania awarii lodówki urządzenie posiadało możliwość automatycznego przesyłania

---

³⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 1248 ze zm., dalej rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych.

elektronicznych powiadomień do dwóch pielęgniarek zatrudnionych w Ośrodku oraz do dyrekcji SP ZOZ.

Według kart monitorowania za okres styczeń-wrzesień 2015 r. zakres temperatur w lodówce w całym tym okresie nie przekroczył temperatur zalecanych i wynosił od 3,5-7,8° C.

(dowód: akta kontroli str. 193-198)

2.6. Prowadzenie dokumentacji medycznej i sprawozdawczości z przeprowadzonych szczepień ochronnych

Wykonanie szczepień, stosownie do § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych, dokumentowane było każdorazowo: w kartach uodpornienia i kartach zdrowia dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 196-197)

WOZ nie posiadał systemu ewidencji elektronicznej udzielonych świadczeń medycznych. Sprawozdawczość sporządzana była odrębnie. Podstawę sporządzenia sprawozdań z realizacji szczepień i wykorzystania szczepionek stanowiły karty uodpornienia. W kwartalnych sprawozdaniach z realizacji szczepień ochronnych „nadzór nad kartami uodpornienia” nie podawano liczby osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych oraz nie dołączano imiennego wykazu tych osób, co zostało opisane w pkt. 2.1. wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli str. 211-238)

2.7. Kontrole Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni

W latach 2011-2015 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni przeprowadził dziewięć kontroli, których przedmiotem była m.in. realizacja szczepień ochronnych u dzieci, młodzieży i dorosłych oraz prowadzenie dokumentacji szczepień. Żadna z tych kontroli nie wykazała nieprawidłowości, w związku z czym PPIS nie wydawał zaleceń pokontrolnych w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 242-277)

3. Ocena prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych

Opis stanu faktycznego

Działalność profilaktyczna i edukacyjna w zakresie szczepień prowadzona była poprzez rozprowadzanie ulotek informujących m.in. o zagrożeniach dla zdrowia i życia dzieci powstałych w wyniku niewykonywania szczepień ochronnych.

(dowód: akta kontroli str. 198)

Indywidualna dokumentacja medyczna świadczeniobiorców podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym nie zawierała zapisów o sposobie przekazywania opiekunom informacji w zakresie obowiązkowych szczepień.

(dowód: akta kontroli str. 197)

Kierownik WOZ wyjaśniła, że działalność edukacyjna Ośrodka Zdrowia dotycząca obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych, niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz konsekwencjach nieszczepienia dzieci rozpoczynała się już w czasie pierwszej wizyty położnej, która omawiała z rodzicami ww. kwestie. Kalendarz szczepień oraz zagadnienia związane ze szczepieniami i konsekwencjami nieszczepienia dzieci omawiane były również w czasie lekarskiej wizyty patronażowej w domu dziecka. Powtórna edukacja w tym zakresie prowadzona była w czasie wykonywania lekarskich badań kwalifikacyjnych dzieci wykonywanych przed każdym szczepieniem. Ponadto w poczekalni przed gabinetem lekarskim zamieszczono plakaty informujące o kalendarzu szczepień i zalecanych szczepieniach, a kącik edukacyjny zaopatrzone w ulotki omawiające poszczególne szczepienia i skutki nieszczepienia dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 187)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie prowadzonych działań edukacyjnych nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁵, wnosi o aktualizację informacji o osobach uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych i przekazanie jej do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia 13 października 2015 r.

Kontroler

Zbigniew Stachowicz
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie

Dyrektor
Jolanta Stawska

---

³⁵ Dz.U. z 2015 r., poz.1096.